

härvidlag ganska bra, och om de skulle bli en smula längre än en sammansättning, så gör det nog ej så mycket, liksom den större längden hos »predikatsfyllnad» väl icke har så mycket att betyda.

Men även med dessa obetydliga företräden hos ordet predikativ bör det dock, synes oss, utan tvekan uppoffras. Antag, att jag skall lära barn satsdelarna i satsen: *Gossen blir sjuk*. Jag tar ut predikat och subjekt och kan så tillägga: »Verbet »blev» säger så litet, det behöver ett tillägg, en fyllnad, och vilken är då denna?» Lärjungen inser, att tillägget efter fyllnaden utgöres av ordet »sjuk», och får lära sig, att denna satsdel kallas predikatsfyllnad. Säger jag i stället: »Här behöves ett predikativ», så blir den lille ej klok på det; både saken och ordet äro nya och obekanta. Men om en hjälp eller en fyllnad har eleven en aning.

För övrigt säger oss ordet »predikativ» så litet. Att den satsdelen har något med predikatet att göra, det förstår lärjungen. Men vad? Detsamma är också fallet med ack.-obj. I predikatsfyllnaden ligger, att en brist, något ofullständigt är för handen och behöver täckas, fyllas eller avhjälpas. Men vad upplyser predikativet om?

Man märke för övrigt förf:s egen definition å predikativet s. 44. Detta säges där »utfylla verbets innehåll». Men vad är då enklare och naturligare än att kalla denna satsdel just för en fyllnad?

Med kännedom om att dr RYDBERG under den allra närmaste framtiden skall skänka oss en ny svensk språklära, har den, som skriver detta, velat slå ett slag för predikatsfyllnaden och tala för termens bibehållande i våra svenska språkläror. Många värderade lärare i svenska och levande språk skänka honom ett moraliskt stöd i striden.

Anmälningar och recensioner.

Lärobok i räkning och geometri av E. N:SON ERNEST, ERIK LINDBLAD och JUSTUS LIND (Stockholm 1920, 2:dra uppl. P. A. N. & S.)

(Forts. fr. s. 96).

Sid. 166. »Man finner ett ungefärligt värde på cirkelsegmentets yta genom att ta $\frac{2}{3}$ av produkten av kordan och seg-

mentets höjd $v = \frac{2}{3} ah$.» Regeln innebär, att cirkelsegmentet ersättes med ett parabelsegment med samma korda och höjd, men ett nödvändigt villkor, som borde omtalats, är, att segmentet är litet i förhållande till halvcirkeln, eller m. a. o. att förhållandet $h : a$ är litet i jämförelse med 0,5. Annars kan en elev, med eller utan självstudium, tillämpa formeln på halvcirkeln och finner då, att π bör vara ungefär $= 2\frac{2}{3}$. I ex. 89 ($a = 4,5$ cm, $h = 1,2$ cm) ger formeln ett nära 5 % för litet värde, vilket knappast kan anses för en tillfredsställande approximation. I parentes kan nämnas, att man kan erbjuda bättre värden på större segments yta genom att tillfoga en term av formen $k \cdot \dots$. Bestämmer k så,

att man får rätt värde på halvcirkelns yta, fås $k = \frac{\pi}{40}$, eller approximativt 0,5. Beräknas bokens exempel med den nya

approximativa formeln $y = \frac{2ah}{3} + \frac{h^3}{2a}$, fås ett värde, som med

mindre än 1 % överstiger det rätta. Sid. 173. »Man skiljer mellan *rätliniga* eller *plansidiga* kroppar, vars alla kanter äro räta linjer, och *kroklina* kroppar, som antingen begränsas av en enda buktig yta eller av både plana och buktiga ytor.» Rätliniga och kroklina kroppar! Brr! Maken till vanvettig terminologi har väl intet öga skådat. Skulle inte författarna kunnat nöja sig med att ge en »rätlinig» kropp det enkla och naturliga namnet *mångplaning*? »En rät linje, som förenar grundytornas medelpunkter (i ett prisma), kallas *axel*.» Vilka »grundytor», som skola anses *ha* medelpunkt, är ej på något sätt förklarade. »Den grundyta, som prismat tänkes stå på, kallas *basyta*.» Grundyta (översättning från tyska, Grundfläche, eller danska, grundflade) och det svenska namnet basyta äro natur-

ligtvis synonymer; båda benämningarna ha uppkommit därav, att prismet tankes ställt på en av dem.

Bland anmärkningsvärdare tryckfel och slarvfel må nämnas: Sid. 104: $2^4 2^3$ i st. f. 2^4-3 ; $101,2041$ — $100,9081$ i st. f. $101,2041-0,9081$. Sid. 160 kärnan i st. f. hörnen. Sid. 174. För den rätvinkliga parallellipedens alltså $= 2 ab + 4 bh$, i st. f. $2 (ab + ah + bh)$. Till sist må anmärkas, att i botten på första sidan av de fyrställda logaritmtabellerna står: $\pi = 3,14$, $\log \pi = 0,4969$, precis som om värdet $3,14$ på π vore exakt. Noggrannheten motsvarar i stället räkning med treställiga logaritmer.

Det synes nödvändigt, innan folkskolan blir bottenskola, att folkskolans matematiska läroböcker granskas av en kommitté, i vilken ombud för elementarläroverken få säte och stämma — och vetorätt.

E. S.

Svensk litteratur i urval för den högre undervisningen af JOSUA MJÖBERG. I. Från Bellman t. o. m. Almqvist. II. Fr. Fr. BREMER t. o. m. KARLFELDT. Lund, Gleerup 1917, 1919. Pris 3,50, 6 kr.

Ur svenska litteraturen. Tredje avd. 1809—38. Redigerad av ARTUR BENDIXSON OCH HJALMAR ALVING. Fjärde avd. Redigerad af HJALMAR ALVING. Stockholm, Fritze 1919. Pris 5,50, 6 kr.

Liksom modersmålet är skolans viktigaste ämne, så är den svenska läseboken det förnämsta hjälpmedlet vid modersmålsundervisningen. Denna bok får därigenom en eminent betydelse, och det ligger en utomordentlig vikt uppå, att den läsebok, som sättes i ungdomens händer, i alla afseenden fyller de anspråk, som kunna ställas på densamma.

Då nu två nya läseböcker för det högre gymnasialstadiet utkommit — titlarna läsas här ofvan — anser jag mig därför böra litet närmare skärskåda så väl frågan mera allmänt, hvad gymnasiet angår, som särskildt de nyutkomna läseböckerna.

I en svensk läsebok bör man naturligtvis finna de mest betydande förlattarna företrädta genom deras från olika synpunkter mest representativa alster, d. v. s. dels de litterärt värdefullaste, dels de litteratur- och kulturhistoriskt äfvensom personhistoriskt viktigaste. Men därtill bör äfven komma en rent pedagogisk synpunkt: sådant, som på lärjungens nivå svårligen kan med fördel tillägnas, bör få vika och likaledes sådant, som moraliskt betraktadt kan verka anstötligt. Då nu vår äldsta litteratur skall läsas i första och andra ringen — en i och för sig vidunderligt opedagogisk anordning

— måste läseboken i fråga om dessa äldre tidehvarf innehålla ett ytterst försiktigt sofradt urval.

Däremot bör tiden från Bellman — och det är denne, som i detta sammanhang egentligen intresserar oss — blifva fylligt representerad, i synnerhet den litterära storhetstiden 1809 till ungefär 1844. Steffen, som nu ger samma utrymme åt tiden 1772—1865, synes mig alltför mycket öfverdriva betydelsen av vår modernaste litteratur som läseboksmaterial. I de båda läseböcker, som föranledt denna uppsats, är proportionen mellan dessa båda afsnitt måhända lyckligare afvägd, utan att jag dock vill påstå, att de äro bättre disponerade än Steffens, hvars sista del (tiden efter 1900) man ju ej behöfver göra till föremål för studium.

I fråga om urvalet följa de båda läseböckerna något olika principer. MjöBBERG utesluter de »mindre» författarna för att få bättre utrymme för de större, medan ALVING — jag begagnar denna förkortning — icke hyllar denna inskränkning. Det synes mig i själfva verket tvifvelaktigt, om sådana författare som HEDBO, GRAFSTRÖM, C. F. DALHGREN, NICANDER, EMELIE FLYGARE-CARLÉN, BOTTIGER, NYBOM, WENNERBERG, SEHLSTEDT, BRAUN och F. A. DAHLGREN böra alldeles uteslutas från gymnasiets program. Det händer nog, att en dikt af en ringare diktare har den litteraturhistoriska eller litterära betydelse, att den bör vara bekant för en bildad person. Exempelvis skulle jag givetmed Steffen — i en läsebok uppta Grafströms »Sängen», som direkt framkallade Tegnér's dikt med samma namn. Och en så verkligt »klassisk» dikt som Nicanders »Vågen» ville jag ej heller undanhålla vår ungdom, för att nu nämna ett enda exempel av denna art.

Finns det då ej ett sätt att förlika bägge ståndpunkterna, utan att läsebokens omfång växer ut allt för mycket? Jo, enligt min mening. Ett ej ringa antal af våra stora författares alster finnas intagna i läseboken för realskolan (där läses nu nästan blott Lindvalls och i några skolor Folkskolans läsebok), och dessa kunde i gymnasiets läsebok blott upptagas till sina titlar med hänvisning till del och sida i de båda nyssnämnda läseböckerna. Jag nämner som exempel blott Geijers »Vikingen», Tegnér's »Karl XII» och Malmströms »Hvi suckar det så tungt uti skogen?» Genom en dylik anordning kunde säkert åtskilliga tiotal trycksidor vinnas för andra viktiga, förut ej lästa vitterhetsalster.

Utan att vilja vidare fullfölja detta uppslag skall jag nu något skärskåda dikturvalet i de båda läseböckerna och därvid för